

2.5. SWOT analýza

Charakteristika vzdělávacího systému statutárního města Liberec s důrazem na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a potřeby škol, školských zařízení a dalších aktérů, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání

Silné stránky

- Dobrá úroveň komunikace mezi většinou aktérů, zájem o problematiku, kvalitní vedení ze strany města

Komentář: doplněno „většinou aktérů“, protože v průběhu implementace MPI někteří aktéři přestali docházet do pracovní skupiny vzdělávání, pouze pasivně sledují výstupy z jednání PS, které jim zasláme.

- Existence předškolního klubu pro ohrožené děti (Člověk v tísni o. p. s., IT ve škole)

Komentář: jednou z aktivit projektu SML „Vzděláváme společně děti předškolního věku v Liberci“ je také zřízení nového předškolního klubu, zde je doplněn partner projektu, který předškolní klub zřizuje

- Dobrá dostupnost předškolního vzdělávání – místně i kapacitně, přípravná třída při ZŠ Kaplického
- Speciální třídy MŠ se zaměřením na všechny děti se speciálními vzdělávacími potřebami
- Program doučování znevýhodněných dětí (MAJÁK o. p. s., Člověk v tísni o. p. s.)
- Výchovní poradci ve školách, kariérní poradci, koordinátoři inkluze, burzy škol

Komentář: prostřednictvím dvou aktivit projektu SML „Férové školy v Liberci“ se do všech obecních ZŠ podařilo zavést pozici kariérového poradce a koordinátora inkluze. V současné době se tato skutečnost okazuje jako silná stránka pro zavádění inkluzivního vzdělávání do škol i pro zlepšení komunikace se zřizovatelem (tj. SML)

- Široká nabídka hrazených volnočasových a zájmových aktivit (DDM, ZUŠ, skatepark, kroužky ve školách, sportovní kluby, NNO, TJ Lokomotiva Liberec, knihovna, oblastní galerie, muzeum, divadla...), v omezeném rozsahu i bezplatných
- DVPP včetně školení a kurzů zaměřených na inkluzi, specifika znevýhodněných žáků, práci s heterogenní skupinou apod.
- Snaha o sblížování kultur a pochopení kulturních specifik (akce Mezinárodní den Romů, Hudební festival národnostních menšin Libereckého kraje, Letní festival cizinců a národnostních menšin: Liberec - jedno město pro všechny, Roma Spirit, Romský festival Khamoro a další aktivity)
- Kvalitní spolupráce s PPP Liberec
- Široká vzdělávací nabídka středních škol v Liberci
- Individuální projekty Libereckého kraje:
Podpora a rozvoj sociálních služeb pro rodiny a děti v Libereckém kraji
Nastavení systémové podpory rodin s dětmi v Libereckém kraji

- Projekty Statutárního města Liberec:
Vzděláváme společně děti předškolního věku v Liberci
Férové školy v Liberci

Komentář: aktivity projektu SML „Vzděláváme společně děti předškolního věku v Liberci“ pomáhají zavádět inkluzivní vzdělávání do pěti MŠ. Díky podporujícímu vedení zřizovatele (tj. SML) se jejich dobrou praxí daří sdílet i v dalších MŠ Liberce. Projekt „Férové školy v Liberci“ pokrývá svými aktivitami všechny obecních ZŠ a také tři krajské ZŠ. V současné době je tato skutečnost jednoznačně silnou stránkou pro zavádění inkluzivního vzdělávání do škol a pro zkvalitnění komunikace se zřizovatelem.

- Stipendijní program pro žáky středních škol zřizovaných Libereckým krajem ve vybraných oborech vzdělání

- Od roku 2016 výrazně vyšší počet asistentů pedagoga ve školách (na ZŠ všech zřizovatelů v Liberci):
ve školním roce 2016/2017 bylo vykázáno 71 fyzických osob, 41,7 úvazků
ve školním roce 2017/2018 bylo vykázáno 130 fyzických osob, 82,8 úvazků

Komentář: dle statistik MŠMT došlo díky zavedení financování podpůrných opatření od 1. 9. 2016 v průběhu roku ke dvojnásobnému nárůstu úvazků asistentů pedagoga na ZŠ. I na MŠ došlo k nárůstu, ale jen mírnému. Celkové počty asistentů pedagoga na MŠ jsou výrazně nižší (ve školním roce 2017/2018 bylo vykázáno 12 fyzických osob, 9,15 úvazků), než na ZŠ. Zároveň jejich činnost je doplněna službou, kterou zabezpečují osobní asistenti. Ti v MŠ působí v rámci smluv s Úřadem práce v Liberci. Nyní je problémem spíše kvalita těchto pracovníků.

Slabé stránky

- Nesystémové financování služeb rané péče pro ohrožené děti ve městě (proto malá kapacita předškolního klubu pro ohrožené děti a SAS)
- Stále existují děti ve věku 3-6 let z rodin ohrožených sociálním vyloučením, které nedochází do mateřských škol

Komentář: došlo ke zlepšení situace vlivem zřízení druhého předškolního klubu v rámci projektu SML „Vzděláváme společně děti předškolního věku v Liberci“. Rovněž napomohlo zavedení zápisového portálu pro MŠ. Díky němu se podařilo zvýšit míru osvěty směrem k rodičovské veřejnosti.

- Nedostatek specializovaných pracovníků v mateřských školách - speciální pedagogové
- Nekompletní školní poradenská pracoviště na základních školách (mají většinou jen výchovného poradce a metodika primární prevence, chybí speciální pedagogové, případně psychologové)
- Neexistující supervize pro pedagogy
- Chybějící údaje o vzdělávací dráze znevýhodněných žáků po dokončení ZŠ
- Nedostatečná podpora žáků se SVP při přechodech mezi stupni vzdělávání
- Nedostatečná personální kapacita města pro vedení procesu zavádění inkluzivních opatření a administraci projektů
- Nedostatečné volně přístupné prostory pro volnočasové a zájmové aktivity dětí a žáků

- Chybějící speciální třídy specializované na děti a žáky s poruchou autistického spektra, s hraniční psychiatrickou diagnózou a s těžkými poruchami chování a chybějící odborné zařízení, které by poskytovalo vzdělávání dětem a žákům a podporu jejich rodinám. Rovněž by poskytovalo podporu běžným školám, kam jsou tyto děti a žáci v současnosti zařazováni.

Hrozby

- Zamítnutí grantových žádostí, nedostatečná finanční a materiální podpora
- Nedostatek specialistů a odborných pracovníků na trhu práce (speciální pedagogové, psychologové, asistenti pedagoga)
- Nejistota plynoucí z nově zaváděných legislativních změn
- Nepochopení inkluzivních opatření
- Krajský akční plán (KAP) – inkluzivní vzdělávání se nestalo prioritou Libereckého kraje na následující tři roky
- Nepřipravenost všech aktérů na realizaci procesů inkluze
- Neschopnost se přizpůsobit novým metodám práce
- Neochota akceptovat změny
- Přetížení ze zvyšujících se nároků a syndrom vyhoření pedagogů a pracovníků školských poradenských zařízení
- Nedostatečná kapacita dalších zapojených aktérů (NNO, terénní pracovníci...)
- Kumulace ohrožených dětí na několika málo školách, následný odliv dětí z majority na jiné školy
- Minimální podpora škol po linii státní správy v zavádění legislativních změn do praxe

Komentář: proces zavádění inkluzivního vzdělávání do praxe škol byl ze strany MŠMT a státní správy připraven nedostatečně. Bohužel i v současné době, tj. po skončení dvouletého přechodového období, není podpora ze strany státní správy lepší. Z hlediska financování musí školy stále spoléhat na prostředky EU, jejichž objem je omezen. Změna systému vzdělávání by měla být jednoznačně podpořena také potřebným množstvím finančních prostředků ze státního rozpočtu. To v současné době zajištěno není. Ani do budoucna není jisté, zda budou naplněny avizované příznivé změny.

- Nedostatečná kapacita Sociální aktivizační služby na území Liberce

Komentář: v původní SWOT byl tento nedostatek uveden mezi Příležitostmi. Dle informace Krajského úřadu Libereckého kraje se ani po dvou letech nepodařilo najít poskytovatele, který by službu v potřebném rozsahu naplňoval. Z tohoto důvodu zaměstnanci oddělení školství SML doporučili nově formulovat nedostatek jako Hrozbu.

Příležitosti

- Využití dostupných odborníků (např. speciální pedagogové v MŠ speciálních, ZŠ praktických a ZŠ speciálních)
- Využití finančních prostředků grantové výzvy OP VVV, IROP a OPZ k podpoře legislativních změn rovného přístupu ke vzdělání

- Spolupráce s ASZ a z toho plynoucí možnost podávat žádosti také ve výzvách KPSVL
- Rozvoj vzdělávací infrastruktury
- Další profesní rozvoj pedagogických pracovníků a posílení jejich odborného zázemí
- Realizace aktivit Místního akčního plánu (MAP)
- Možnost rozvíjet nastavený systém primární prevence ve školách na území SML
- Získávání a zapojení dalších externích partnerů do inkluzivních aktivit (spolupráce se zaměstnanci: ZOO, divadel, muzea, oblastní galerie; hasiči, policie, vojáci...)
- Spolupráce a výměna zkušeností mezi partnery (ZŠ, MŠ, SŠ, NNO)
- Vyhledání spolupracujících rodičů z vyloučených lokalit, jejich získávání pro myšlenku důležitosti proinkluzivních opatření a využití jejich vlivu na ostatní členy komunity
- Podpora procesu začleňování dětí do MŠ jejich vlastními rodiči z vyloučených lokalit
- Vytváření příležitostí k poznávání a pochopení kulturních specifik a odlišností
- Osvětová práce s nejširší rodičovskou veřejností
- Sdílení příkladů dobré praxe z jiných obcí ČR a obcí v zahraničí
- Získávání zkušeností ze zahraničí
- ~~Služby rané péče pro ohrožené děti ve městě (předškolní klub pro ohrožené děti a SAS)~~

Komentář: v Liberci byl zřízen druhý předškolní klub v rámci projektu SML „Vzdělávejme společně děti předškolního věku v Liberci“. Část Příležitosti tím byla úspěšně naplněna. Proto zaměstnanci oddělení školství SML doporučili novou formulaci pouze ve vztahu k SAS a zároveň přesun do pasáže Hrozby.

- Vyšší míra spolupráce odboru školství a sociálních věcí s odborem sociální péče